

Beletristica, seiintie, arte, vietia sociala, moda.

<p>Pest'a Domineca 8/20 iunie.</p>	<p>Va est in fia-care domineca, cu portrete si alte ilustratiuni. In fia-care anu prenumerrantii capeta done tablouri pompose.</p>	<p>Pretiuulu pentru Austri'a pe jan.—jun. 4 fl. pentru tablou 80 cr. Pentru Romani'a pe jan.—jun. unu galbenu, pentru tablou trei stanti.</p>	<p>Nr. 23.</p>	<p>Cancelari'a redactiunii Strat'a lui Leopoldu Nr. 33, unde sunt a se adresa manuscriptele si banii de prenumerratiune.</p>	<p>Prenumeratiunile se potu face la tote postele. Pentru Romani'a in libra- ri'a dloru Socecu et comp. in Bucuresci.</p>	<p>Anulu V. 1869.</p>
--	--	---	--------------------	--	--	-------------------------------

„INCEPUTULU PRINCIPATULUI ROMANESCU.”

De Dr. Robert Roesler.

In anulu 1867 in Vien'a s'a tiparitu o brosiura sub acestu titlu: „Die Anfänge des walachischen Fürstenthums von Robert Roesler.“ In acést'a brosiura Dr. Robert Roesler se silesce a areta lumei literate, cá asertiunile scriitoriloru romani, si neromani despre inceputulu principatoru romanesci din tienutulu Daciei traiane aru fi nefundate; cá de pe tempulu domnirii Romaniloru in Daci'a traiana nici o numire locala de a locuriloru principali nu s'aru fi conservatu la Romanii de astadi; cá inainte de secululu alu XII. nu aru fi esistatu in tienutulu Daciei traiane Romani in numeru insemnatu; cá Radu Negru, domnulu Romaniloru, nu ar fi domnit in tier'a romanésca; si cá numirile locale a locuriloru principale din Transilvani'a, si din Banatu nu sunt de origine romana, ei sunt primite de la Magiari, de la Slavi, si de la Germani, si altele asemenea.

Argumintele, cari Dr. Robert Roesler le produce in brosiur'a sa pentru intarirea asertiuniloru sale, tote sunt fara de temeiu, precum vomu vedé mai la vale. In contra brosiurei aci memorate dlu Nicolau Densusianu a scrisu unu articlu refrangatoriu, care s'a publicatu in „Fe-

deratiune“ la an. 1868 in numerii: 177—182. In contra brosiurei lui Dr. Robertu Roesler pentru interesulu adeverulei istoricu in acestu organu romanescu voiu sé scriu si eu câte-va, precum urméza:

I) La pag. 2, si 3, Dr. Robert Roesler dice, cá in cantârile, si poesile poporale romane nu se cuprinde nimicu istoricu din tempulu celu anticu despre Daci'a traiana.

La acést'a asertiune a dlui Dr. Roesler, avendu eu acea sperantia, cá barbatii nostri literati, carii s'au ocupatu mai multu decâtu mine cu poesile poporale romanesci, voru responde dlui Dr. Roesler in acésta privintia, cu acést'a ocasiune numai atât'a observu, cá poesi'a despre: Elen'a conservata in cronicelile Italiei cuprinde in sine involvite intemplâri de a Daciei de pe tempulu Romaniloru, precum recunósce chiaru si contrariulu Romaniloru, Kóvári László, care in opulu seu: „Anticitâtile Ardealului (Erdély régiségei) la pag. 21. afirma, cá in poesi'a despre Argiru si Elen'a se infaciosiéza ocuparea Daciei prin Traianu imperatulu Romaniloru; cá custodirea mârului de aur in acésta poesi'a e scuturarea tributului, care Rom'a trebuia sé-lu solveze Daciei; cá cautarea Elenei insémna acea, cá Traianu imperatulu a venitu in Dacia, unde in prim'a bataia cu Dacii nu a reesfitu a castigá

pe Elen'a (adeca Daci'a cea avuta) dara in a dóu'a bataia cu Dacii a castigatu pe Elen'a.

II) La pag. 3, si 4. si mai incolo Dr. Roesler aduce la indoie'la fragmentulu istoricu tradusu de Petru Claneu in 1495 de pe latinia in limb'a romana, si publicatu in anulu 1856 si in foile romane, si in contr'a autenticitatii lui dîce aceste:

a) Cã din fragmentulu istoricu urmatóri'a espresiune a lui Huru: „acést'a cronica eu Hurulu marele cancelariu a lui Dragosiu voda o am scrisu, cum o am aflatu din dîlele betrane de Arbure Campodu“, si éra-si acést'a espresiune: „eu, (adeca Petru Claneu) acést'a o am tradusu de pe latinia si cu man'a mea o am scrisu in Tergulu Vasluiu — — — si pentru incredintiare o am subscrisu, si o am sigilatu cu propriulu meu sigilu.“ Ambele aceste espresiuni, dîce cã sunt in contra autenticitatii croniceloru, si cã limb'a acestoru espresiuni, nu e limb'a unui scriitoriu nepreocupatu de prejudetiu; ci e limb'a unui falsificatoriu.

La argumintele aceste nefundate observu urmatóriele:

a) Cã in fragmentulu istoricu prememoratatu nu se dîce „acést'a cronica“, ci se dîce asié: „acestu isvodu“, care nu insemnéza cronica, ci séu traducere, séu estrasu, séu si fontana, ori originalu;

b) Cã, si candu: „isvodu“, aru insemná cronica, nici atunci espresiunile aduse inainte de Dr. Roesler nu potu detrage fragmentulu istoricu de órece Dr. Roesler cu nimicu nu a probatu, cã acele espresiuni nu aru cuprinde in sine adevverulu, si cã acele aru dovedí ceva falsificare; ci elu vine cu asertiuni simple, cu vorbe góle, cari nu potu avé ceva valóre in contra autenticitatei fragmentulu istoricu.

c) Cã autenticitatea fragmentulu istoricu nu se póte ratiunaveru combate pentru vigilarea traducerii lui facuta prin Petru Claneu, de órece acea sigilare nu trage dupa sine nici o falsificare in privinti'a fragmentulu istoricu.

III) La pag. 4. spre a detrage valórei fragmentulu istoricu, care amintiesce „Capulu boulu din Moldova“ Dr. Roesler in not'a de sub 5) scrie, cã in Moldova nici odata nu a esistatu vre-o cetate romana, si cã „Capulu boulu“ ar fi esistatu numai in drépt'a Dunarei, si nu in stang'a ei.

La acést'a asertiune a Dr. Roesler spre a aretá falsitatea ei, respundu urmatóriele:

a) Cã dupa cum ni aréta ruinele romane in Moldov'a aprópe de Galati la Gertina (séu Capulu boulu) aflate si publicate in „fói'a“ de la

Brasiovu in 1838. in numerii 11. si 12., in Moldova pe tempulu Romaniloru a trebuitu sê esiste, sê fia si cetâti romane.

b) Cã nu numai in drépt'a Dunarei, ci si in stang'a ei in Daci'a traiana a esistatu cetate romana: Capulu boulu numita, dupa cum de siguru se scie parte din tabul'a peutengeriana in care: Capulu boulu ocura in Daci'a traiana, si parte din Cosmografi'a geografulu anonimuravenanu, care in geografi'a sa la pag. 204. intre cetâtile Daciei traiane numera si cetatea: Capulu boulu sub numire de: Cubali, care se pune in tienutul Banatulu temesianu nu de parte de Temesiór'a.

IV) La pag. 5. Dr. Roesler dîce, cã fragmentulu istoricu mai susu memoratu contine mai multe cuvinte slave, decâtu romanesci, si la pag. 6, cã fragmentulu istoricu vorbesce despre intemplâri din tempulu lui Asanu, Petru, si Ioanu regii Romaniloru; si cã in acelu fragmentu Hurulu se provóca la opulu scrisu de Arbure Campoducele.

La aceste arguminte, cari nu potu sê aiba ceva valóre in contra auctoritatii fragmentulu istoricu, reflectezu urmatóriele:

a) Cã fragmentulu istoricu împumnatu de Dr. Roesler contine mai multe cuvinte romanesci, decâtu slavice precum póte oru cine vedé din limb'a traducerii fragmentulu istoricu, care limba e mai multu romanésca, decâtu slavica;

b) Cã, si candu fragmentulu istoricu ar cuprinde mai multe cuvinte slavice decâtu romanesci, nici atunci auctoritatea fragmentulu istoricu nu se póte ratiunaveru combate pentru cuvintele slavice, de órece adevverulu se póte exprímá si prin cuvinte slavice ca si prin cuvintele cele romanesci.

c) Cã, de si fragmentulu istoricu amintiesce intemplâri din tempulu mai nou a regiloru Romaniloru din seclulu alu 12, si desi Hurulu auctorulu fragmentulu istoricu se provóca la opulu lui Arbure Campoducele, de acolo nu urméza, cã fragmentulu istoricu ar fi falsu, de órece nicairi in acelu fragmentu nu se scrie, cã elu intregu ar fi fostu compusu inainte de tempulu lui Asanu, nici se póte din acelu fragmentu deduce, cã opulu lui Arbure Campoducele, la care se provóca Hurulu, ar fi fostu scrisu totu inainte da seclulu alu 12.

La pag. 8—15 Dr. Roesler se silesce a refrange pe istoriculu Romaniloru pe Cogalniceanu, care in istori'a Romaniloru scrie: cã Radu Negru Dlu Romaniloru in anulu 1241 din Fagarasiu (din Ardealu) a trecut cu Romanii in tiér'a romanésca, unde a pusu fundamentu prin-

cipatului românesc, carui s'a supus pe sine și Banulu Craiovei și a Severinului din partea dreapta a Oltului. — În privința argumentelor, care Dr. Roesler le produce spre a refrange asertiunile Dlu Cogalniceanu despre emigrarea lui Radu Negru, despre fundarea principatului românesc în Campulu Lungu, precum și despre supunerea Banului Craiovei, după parerea mea e detoriu Dlu Cogalniceanu a răspunde Dr.-lui Roesler, de orice domnița sa e mai competente așa așertiuunile sale publicate în istoria Romanilor și atacate de Dr. Roesler.“

VI) La pag. 12. Dr. Roesler memorandumul regelui Béla a IV din 1247. afirmă, că după acel document Românii nu au avut nici un Ban și Domnu în pământul Severinului în dreapta râului Oltului, ci au avut numai trei Kinesi, acărora putere a fostu neînsemnată, și cari Kinesi au fostu numai administratori a fiscalului în posesiunile coroanei, și în satele țienătorie de cetățile regesci.

Esaminându noi pasagiul documentului regelui Béla IV. din 1247. sunătoriu despre Kinesii Romanilor din dreapta Oltului adică din Romanița mica, aflăm, că asertiunea Dr. Roesler acți memorată e cu totul falsă; căci, după ce în documentul regelui Béla IV din 1247 ocură Linoi cu numire de: voivodu, care numire nici odată în documente, și în istorie nu a însemnatu administratoru fiscalu, ci prefectu, banu, și principe, nu se poate cu temeiul dice, că Linoi ar fi fostu numai administratoru fiscalu, precum despre Voivodii Ardealului, cari s'au numitu și Bani (Irenei și Micudu) nu se poate întări, că ar fi fostu administratori fiscali; chiaru asié nici despre Linoi, care în documentul regelui Béla IV din 1247 se numesce apriatu: „voivodu“, nu se poate raționaveru afirmă acea, că elu ar fi fostu numai administratoru fiscalu.

Standu adevărul rațiunei acți adusa, luminatu se poate vedé, cumca chiaru din documentul regelui Béla IV de 1247. datu despre pământul Severinului se adevăresce, că Românii în pământul Severinului în anul 1247 au avut domnu pe Linoi, și că Dr. Roesler ratăcesce, candu în brosiur'a sa scrie, că în ținutul Severinulu în Romanița mica ar fi fostu numai trei administratori fiscali Kinesi numiti.

Gavrilu Popu.

(Va urmă.)

REVEDEREA.

Ét'o éra ! ce minune ?
Ori sê credu că este ea ?
Séu e vana visiune,
Ce-amagesce mintea mea ?

Da, e dins'a, ceriu potinte !
Ce mai stau ce me'ndoiescu ?
Déca ochiulu nu me minte,
Candu în fétia ei privescu.

N'o cunosc eu dóra bine,
Tipulu ei sê-lu fiu uitatu ?
Ah ba nu, că-lu portu cu mine,
Totu minutulu ne'ncetatu.

Celu obrazu de trandafire,
Ce din ochi mi-a disparutu,
Lu-vedeam în nelucire,
Mai frumosu și mai placutu.

Buz'a ei cu dulci surise,
Ochii ei cu dulci priviri,
Me rapiau adese 'n vise,
Câtra vecinici fericiri.

Dar din vise-amagitorie,
Farmecatu candu me treziam,
Pe neluc'a 'n icantátora,
Nicairi n'o mai zariam.

Nu trecea nici dî nici nópte,
Nu trecea nici unu minutu,
Sê nu 'ntrebu cu triste siópte:
„Dómne unde o-am perdutu ?“

Si la trist'a-mi întrebare,
Nu-mi da nime vr'unu răspunsu ;
O cautam cu desolare,
Si de vecinicu doru petrunsu.

Nu sciam de mai traesce,
P'altulu malu mai departatu ?
Séu de nu se vestejesce,
Intr'alu umbreloru-palatu ? !

Dar acuma, ce minune ?
S'a ivitu perdut'a mea —
Déca nu e o visiune ?
Nu me insielu, — căci este ea !

Sinulu meu în geru și ghiatia,
Incepù a vescedi ;
Adi se 'ntórce la viétia
Ochiulu ei se va 'n caldî !

Curma si tu din suspine,
Anima, ce-ai suferitu ;
Câ-ci cu zimbete divine,
Ranele ti-a balsamitu !

Ceste bratie amortite,
Le deschidu cu focu d'amoru,
Si 'n saruturi nefinite,
Voiu s'o stringu la sinu cu doru.

Dar ea rece me opresce,
Cum ? séu nu o-am intielesu ?
Leni nu me mai iubescce,
Leni altulu si-a — alesu.

I. Lapedatu.

JUNÉTTA LUI MIRABEAU.

— Novela originala. —

I. Introducere.

Este unu adevéru deja adeseori esperiatu si necontestabilu, câ precum pamentulu pana ce ajunse a primí form'a sa de asta-di, a trebuitu sê tréca prin nenumerate fase si metamorfóse grandióse si pline de catastrofe, astfeliu si genulu umanu relative popórele, ce lu-locuiescu, conduse de provedintia, au fostu, sunt si voru fi supuse la transformâri atâtu moralice câtu si fisice, pentru ca sê póta ajunge la punctulu de culminatiune alu desvoltârei loru individuale.

Intr'unu astfeliu de statu de transactiune se aflá poporul francesu, pe timpulu candu se incepe enaratiunea nóstra. Trecusera secolu de candu dinasti'a Bourboniloru siedeá ereditaria pe tronulu Franciei. Regenti'a lóru incepuse deja a devení monotóna si ruginita; spiritele nu se aflau multumite cu starea loru presinta, ele voiau unu ce nou, despre care inse nu-si poteau da contu, câ ce este aceea ce dorescu. Acést'a impregiurare nesatisfacatória erá capabila a le transpune intr'unu eternu si dorerosu parosismu de acceptare si de sperantia. Ele presimtiau câ situatiunea presinta nu mai póte durá, si devineau câ are sê seintemple unu ce de o importantia remarcabila. Instinctulu de esistintia le siopteá linu câ nu mai este departe momentulu, care le va realisá aspiratiunile loru juste.

Se potea óre sê fia altfeliu ? Nu ! câ-ci cup'a suferintieloru secularie ale poporului francesu erá deja plina pana la margini; elu erá satulu de vechile institute tiranice ale despotismului ce-lu degrada la sclavia, satulu pana la ingretiosiare de a mai portá jugulu ce-lu impunea corporatiunea clericala si fórti'a maiora.

Elu aspirá la libertate ! La acea libertate,

pe care nemoritorulu J. J. Rousseau i-o depinse cu atâta spiritu profeticu, in modulu celu mai maiestrosu si mai idealu. Acea libertate o doriá elu, de care Fénélonu i cantase de multu, asemenea anticului Homeru, si din care elu singuru nu apucase a gustá nici unu momentu. Generatiunea de atunci nu se mai cugetá, nici nu mai visá nimica alta decâtu in ce mo-lu si-ar poté realisá planurile sale, ce se nasceau in peptulu ei, candu si-imaginá in fantasía acea stare pentru elu inca necunoscuta, si la care déca ne vomu gandí noi insine, ne simtímu inspirati si electrisati, ca si candu ne-am aflá sub influint'a unui fluidu magneticu. Erá deci unu ce pré naturalu, câ tóta societatea de atunci sê se afle intr'o acceptare nedumerita a lucrurilor, ce voru sê vina. Unu vulcanu ferbea clocotindu in internulu Franciei, pentru care inca inse nu sosise momentulu in care sê-si póta permite a varsá nimicítórea si ardiend'a sa lava preste aceia, cari ar cutezá a i se opune. Erá necesariu, ca sê se finésca mai antâiu resboiulu moralu, care deja facuse progrese colosale.

Dóue partide avea sê decida despre viitorulu Franciei: partid'a conservativa si partid'a progresiva. Aceste erau factorii ce se luptau pentru esistintia loru si totu-de-odata a societâtií intregi. Conservativii se luptau cu armele despotismului, convinsi câ caus'a loru va invinge, de órece ea este mai vechia decâtu a adversariloru. Progresistii se luptau cu fragedíle idei moderne a le libertâtií si cu convingerea câ causa loru este sacra; armele loru inca nu erau crunte si patate de crimele secularie nepedep-site !

Cu unu cuventu se pregateau din tóte poterile a pune in scena famos'a „Revolutiune francesá“, care de si avú urmâriile cele mai triste si deplorable, avea inse sê proclame: „Dreptulu omenimei“ si sê transplanteze libertatea de multu dorita la popórele Europei intregi. Pentru de a pune inse in lucrare aceste, nu erau multi chiamati. Provedinti'a in sublima sapientia a sa alese unu numeru micu de barbati, pe cari i puse in positiunea de a face initiativa. Unulu din acesti pucini, este si eroulu racontârii nóstre, cu care ne vomu ocupá acuma intr'unu modu esclusivu si particulariu.

II. O scena familiara.

Umbrele recoróse ale unui sóre de primavéra se intindeau reversandu-se linu pe stradele Parisului, a acestei cetati grandióse si importante, in care totulu pórtá o viétia ce se balan-séza dintr'unu estremu in celalaltu.

SCHIMBAREA LA FATIA.

Din a de 16 maiu a anului 1768 fusese un'a in cele mai frumoase de pana acuma. Cu descinderea sórelui sprintenii zefiri se grabiau a recorí atmosfer'a, umplendu-o cu profumurile culesse de pe campurile eliseice, promitiendu astufeliu locuitoriloru o séra deliciósa si placuta.

Toti amatorii si admiratorii frumsétieloru naturei, terminandu si ocupatiunea diurna se grabiau a se folosí de momintele libere ce li se oferiau, pentru de a se duce intr'o gradina séu in altu locu liberu, de a gustá frumsétiel'ei unei seri de primavéra. Din departare se audiá sgototulu ecuipageloru si tropoitul de cai cu calareti aristocrati, cari se duceau a face promenadele loru usuat'e.

Se respandise faim'a, câ astadi si regele, sculandu-se dintr'o bóla avuta, va esí acompaniatu de splendidulu seu cortegi de curtisani si curtisane, pentru ca sê se preamble la aeru curatu in campurile eliseice.

Erá pré naturalu câ totulu si-luá aceea direptiune, care ducea prin uliti'a St. Antoine. Vomu merge si noi pentru ca sê ajungemu preste pucinu la unu edificiu maretu, ce se pare a predomní cu frontispiciulu seu ziditu in stilulu renascintiei, tóte celelalte edificii ce-lu incongiura. Privindu din apropiare acestu edificiu ornatu cu unu balconu de feru, lucratu câtu se póte de artificiosu, ne pune in mirare, câ masiv'a sa pórt'a de stejaru este inchisa. Intrebâmu pe unu trecatoriu, câ óre parasitu este acestu palatu, de pórt'a lui este inchisa? „Ba nu, ne raspunde elu cu unu tonu misteriosu „aice siede Marchisulu Victoru Mirabeau.“ Díce si se duce, si noi totu atâta scimu acuma, câtu amu sciutu si pana a nu intrebá. Noi trebuie inse sê intrâmu, câ-ci zace in interesulu nostru. Amu trage clopotielulu, dara nu vedemu nici o comunicatiune, ce ne aru poté pune in positiune sê anuntiâmu, câ amu voi sê intrâmu in launtru. Ne punemu deci pe asceptare pana candu se va deschide pórt'a, si prívimu la trecatori. Preste câte-va minute éta câ zarimu pre unu omu imbracatu in vestiminte calugaresci, ce-si indreptéza pasii spre fatal'a pórt'a. Inca doi pasi si elu se afla langa pórt'a, scóte o chieia si incepe maiestri'a deschiderii. Iute deci scumpulu meu lectore sê ne grabimu a ne folosí de ocaziunea ce ni se oferesce a intrá si noi dupa acestu calugaru.

Mai antâiu ni se infacisiéza ochiloru o curte fórte spaciósa si oblonga, câ este mai tóta acoperita cu érba verde, unu semnu ce nu ambla nici unu omu, nici unu caru pe pardosél'a de granitu. Ici si colo numai se zaresce câte o cararusia, ce conduce la o gradina ce se afla in

dosulu edificiului. Calugarulu nostru intr'aceea inaintase cu capulu plecatu si cu metaniile in mana pe frumoasele trepte de marmura spre unu coridoru ce se intindea dealungulu catului intregu. Aflandu-se mai multe usi, elu bate la o usitia ce se afla intre dóue mai mari. La sunețulu causatu usiti'a se deschide pe de jumetate si unu capu caruntu cu nisce ochi negri, increduli si interogatori, apare, si-si indrépta privirea spre calugaru, pe care zarindu-lu se retrage, sarutandu-i man'a cu reverintia si facendu-i locu sê intre.

„Acasa este Marchisulu?“ intrebà categorice calugarulu.

„Da, este acasa, sfanti'a Ta, se afla cam reu“, fu respunsulu.

„Anuntiéza-me, câ voiescu sê-lu vizitezu“, i demanda calugarulu.

Camarierulu, pornesce cu pasi lini spre apartamentulu stapanului seu, pentru a sevarsí ordinulu primitu.

Calugarulu inse i urmase pe picioru, si candu voi sê iésa camarierulu, elu se aflá deja pe pragulu usiei, deunde privea intr'o camera, ce nu erá luminata decâtu numai de chiar oscurulu serei, ce intrá pre ferestri.

„Jean“, — strigà acuma ó vóce tremurinda si regusíta, — „trage gardinele la ferestri, aprinde lamp'a si condù pe abatele Pierre in launtru.“

Aprindiendu Jean lamp'a ne permite a aruncá si noi o privire repede preste arangia-mentulu camerei. Paretii suntu acoperiti cu tapete palite, inca din secolulu trecut. Din distantia in distantia ele sunt acoperite de nisce cadre care fórte probabilu, câ contínu portrete familiare. In fruntea camerii se afla o oglinda venetiana, acarei parapeturi deja si-perduse anulu, ce si-dase odata lustrulu. In midiloculu plafondului este acatiatu unu candelabru plinu de prafu, care absorbea radiele cristaleloru celu ornau. In coltiulu nordicu zarimu unu caminu mare, in care arde unu focu vivace, si de a supra caruia o pendula masiya mesura timpulu fugitiva. Pe unu fotoilu, cu piciórele intinse spre gura caminului ni se infacisiéza unu barbatu deja inaintatu in etate, radiamenduse de spatele lui. Perulu i este de jumetate albitu si in disordine. Fruntea ingusta si gravata cu mai multe incretituri, ce stau in proportiune cu acelea ale ascutítului seu nasu de vulturu si cu acelea ale gurei sale, acarei buze subtíri si lungi sunt inchise cu desevarsíre, ca si candu s'ar gená de a scóte vre unu tonu; nisce sprincene fulguróse, umbrescu doi ochi mici, de o colóre ecuivóca si

cari s'au retrasu adencu in pescerile loru; unu vestmentu de o colóre inchisa acopea cealalta parte a corpului. Tóta constructiunea corpului a-cestui omu, se pare a fi slaba si atitudinea sa lipsita de elasticitatea ce o posedase odata.

Acest'a este Marchisulu Mirabeau, care salutandu cu o lina miscare de capu pe calugaru, lu-invita printr'unu gestu, facutu cu man'a, de a ocupá fotoliulu, ce se aflá neocupatu inaintea lui.

Câte-va mominte trecu in profunda linisce, pana ce in fine abatele Pierre privindu repede pre Marchisulu cu ochii sei de vulpe, o interrupse intrebându-lu câ pentru ce l'a invitat la sine.

Acést'a intrebare desceptá pe Marchisulu, ce se pareá adormitu, si intindiendu dos'a sa de argintu cu tutunu de nasu calugarului, dîse cu unu suspinu: „Ah, scumpulu meu abate, nu-ti poti inchipuî câtu de mari sunt suferintiele inaintatelor mele dîle, candu trebuie sê vediu, câ generatiunea presinta uita de adeveratulu si uniculu seu scopu, adeca de a vietiu in fric'a lui Ddieu, si de a onorá si pretiu ce au facutu stramosii nostri. Câ-ci nu sunt eu in vígorea fortiei mele pentru ca sê potu combate pe acesti filosofi noi, cari sub masc'a umanitâti voiescu sê surpe societatea si sê derapene institutiunile cele vechi. Vedi mi e frica ca nu cumva Onoriu alu meu se apuce a se inficiá de aceste idei blastemate de Ddieu, séu sê ajunga in societatea acestoru ateisti. De aceea te-am si chiamatu, ca sê-ti ceru intieptu-ti sfatu, ca de la unulu ce cunosci talentele fiului meu din copilaría, avendu-lu sub man'a Dtale, ca sê mi spui ce cariera sê i alegu. Te rogu sê-mi dai parintescu-ti sfatu in caus'a acést'a, pentru unu parinte, nici decum neconsiderabilu.“

Pecandu betranulu Marchisu dîse aceste nici decum fara impintenare, ce arata suptia rumenela a obrajiloru sei: Abatele ascultase intr'o atitudine de jumetate atenta, de jumetate pensiva; numai unu surisu ironicu i miscase din candu in candu sensualele-i budie, ca si candu s'ar fi bucuratu in interiorulu seu de ingrigirile Marchisului. Servindu-se de pris'a ce o tienea intre degete, dîse:

„Eu insu-mi aveam de cugetu sê ve intrebui inca mai de multu despre planurile ce le aveti cu Onoriu. Elu a ajunsu dejá intr'o etate, care este cea mai periculosa pentru unu june, dotatu cu talentele lui. Posiede unu ce provocatoriu si opositionalu in tóta fiinti'a sa, ce in decursulu intregului meu cursu de educatiune, nu-mi succese alu nimicî.

Elu si are ideile sale originale, pe care nu i le póte combate cineva cu nici o arma spiritala. Mi-se pare câ este deja initiatu si câ cunosce din societate nóuele idei, ce subminéza intr'unu modu atâtu de fórte societatea presinta.“

Abatele nu finise inca a esprimá aceste cuvinte si Marchisulu, ca si candu l'ar fi muscatu o vipera, se sculá in tóta inaltímea sa de pe fotoliu. Slabanogulu seu corpu tremurá astfeliu de tare încátu sê vediu constrinsu a se radiemá cu o mana de més'a de lemnu de trandafir, ce stá in apropiarea lui.

„Ce ai dîsu?“ intrebá elu cu o vóce surda pe abatele, ce nu se pareá a fi adusu nici decum in perplesitate, prin visibil'a iritatiune a Marchisului. „Esti convinsu de ceea ce ai dîsu? Déca asiu sci, câ fiulu meu Onoriu a gustatu deja din veninulu omoritoriu, l'asiu omorî indata mai bine cu man'a mea.“

Abatele acuma se sculá si elu, si ca respunsu i intinse unu volumu ce-lu scóse de sub vestmentulu seu sacru. Marchisulu lu-smulse cu o repediune nedumerita si cu tremurindele-i degete deschisa cartea, acarei titula erá „Contractulu socialu“, alu lui J. J. Rousseau. Citierea acestei titule fú de ajunsu ca sê transpue pe Marchisulu in starea cea mai de compatimitu. Drépt'a lui tienea acea carte, pe candu cea stenga involuntara se ascundea in albii peri ai capului seu. Ochii inrosíti se preambiau fara tînta de la unu coltiu la celalaltu, si budiele-i vinete tremurau intr'unu modu convulsivicu: tóte aceste erau simptómele unei furii nedumerite.

Vediendu-lu abatele in acést'a stare infricosiatória i se facu mila de dinsulu, si nisuiá a-lu liniscí prin nisce frase, ce inse nu ajungeau la cunoscinti'a Marchisului.

Abié dupa câte-va mominte de o tacere profunda se audí debil'a vóce a Marchisului Mirabeau, esprimandu eschiamatiunea:

„Ah! elu este perdutu, perdutu pentru totu-de-una; insedaru fura tóte precautiunile mele parintesci de a-lu aperá de acei afurisiti de demagogi amagitori... Elu este perdutu!“

Ne folosimu de acestu intervalu pana ce-si va vení Marchisulu erasi in fire, a face cunoscintia persónei, despre care fu vorb'a. Onoriu erá uniculu fiu alu Marchisului Mirabeau. Elu acuma in alu nóuesprediecelea anu alu etatei sale ajunsese sub conducerea severa a tatalui seu si a abatelui Pierre.

I. G. Baritiu.

(Va urmá.)

SALONU.

CONVERSARE CU CETITÓRIELE.

(Unu deputatu care si-a pierdut chei'a, — ce felu de hartii arde servitoriulu meu, — séu séu, — finea unei novele, — caletoria la Triestu in odaia, — unu omu care polemiséza cu sine insu-si, — o rogare.)

In o siedintia dietala nu de multu unu deputatu astfelu si-a inceputu vorbirea:

— Domniloru! am perdutu chei'a de la puiulu mesei mele, in care e incuiata vorbirea mea. Acuma dara ce sé facu? Cauta sé improvisezu!

Cam asié am patit'o si eu, amabile cetitorie! Inca eri pe més'a mea redactionala zacea o conversare, scrisa cu multu spiritu de unulu dintre amicii mei colucratori. Inse adi deminéti'a rentercandu-me de la dejunu, indesiertu cautai manuscriptulu ca sé-lu tramitu in tipografia. Articolulu conversatoriu a peritu.

Chiamai servitoriulu si lu-intrebai:

— Ioane, ce hartii ai tu datina de a lapedá in focu de pe més'a mea.

Si elu mi-raspunse cu naivitate:

— Me rogu, domnule, eu nici odata nu me atingu de harti'a cea curata. Lapedu numai cele scrise.

— Nenorocitul, asié dara scrisórea ce a fostu aice pe mésa . . .

— A arsu, domnule!

Asié dara manuscriptulu n'a peritu, ci s'a arsu. Va sé dica „conversare“ nu mai am. Inse trebuie sé fia, cá-ci indulgentele nóstre cetitorie si-au esprimitu dorinti'a de mai multe ori si din mai multe locuri, ca sé sustienemu permanentu rubric'a acést'a.

E bine, eu totu-de-una stau gata la dispositiunea cetitórielorú acestei foi, deci cautá sé li satisfacú dorinti'a. Nu-mi remane dara alta alternativa, decâtu séu sé decopiezu din memoria articolulu arsu, séu se improvisezu si eu, buna-óra ca deputatulu despre care vorbii mai susu.

Sé decopiezu din memoria? De ce nu? Facutu-am eu si lucru mai curiosu decâtu acést'a. Mi-aducu a minte, cá odata unu amicu incepuse a publicá in „Umoristulu“ o novela umoristica. Novel'a fiindu mai lunga, autorulu nu potú sé tramitia tóta de odata, ci numai inceputulu. Numele autorului garatandu finitulu bunu alu novelei, publicatiunea operei se incepú. Aparú si continuarea in doi trei numeri. Inse amiculu meu nu mai tramise finea. I-scrisei, lu-rogai, i-telegrafai, inse totu indesiertu. Manuscriptu nu erá ca 'n palma. In fine momentulu supremu sosi. Fói'a trebuiá sé apara. Eram necasítu. Me superai pe amiculu meu, carele nici nu-mi raspunse, si in superarea mea prinsei resolutiunea sé-lu pacalescú.

Inse cum? Planulu meu fu gata numai decâtu. Me pusei la mésa si scrisei continuarea si finea novelei incepute, fara ca sé scúu, cum a voitu sé o finésca autorulu.

Abié aparú numerulu cu „continuarea si finea“ mea, sosi o epistola de la amiculu meu, in care mi se escusá, cá fiindu dusu de acasa, nu potú sé-mi tramitia mai curendu finea novelei, dar mi-o alatura acuma.

Cetii cu o curiositate mare finea tramisa. Erá de trei ori mai lunga decâtu a mea, si scrisa cu mai multa

atentiune decâtu pripél'a compusa de mine. Dar in fondu nu diferiamu multu unulu de altulu.

Elu a insoratu pe eroulu novelei cu o femeia sluta si guaritia.

Eu, necasítu ce eram, l'am omoritu.

Au nu este ast'a totu un'a si aceea-si sórte? Ce este mai teribilu? a mori, séu a trai o viétia indelungata cu o femeia guaritia?

Iacobu Cujaciu a scrisu la anulu 1595 o carte, in care demustra, cá femeile guaritie nu sunt ómeni, ci demoni.

O femeia rea a torturatu pe evlaviosulu Hiobu mai aspru decâtu insu-si diavolulu.

Éra Grecii au creditu, cá tóte nenorocirile, câte sunt in lume, s'au nascutu prin o femeia, numita — Pandora.

Si insu-si Filipu de Macedoni'a a recunoscutu, cá resboiulu seu celu mai infricosiatu a fostu acél'a, ce a fostu silitu sé-lu pórte in contra muierii sale.

E bine, ide'a mea dara in fondu a convenitu cu a amiculu meu.

Dar fiindu cá vi impartesii acestu secretu redactionalu, sé vi mai marturisescu si unu micu pecatu, din care éراسi veti vedé, cá a decopiá ce va din memoria nu este lucrulu celu mai greu.

Eram colaboratoriu la unu diariu óre-care. Foi-siór'a diariului erá rubric'a mea de predilectiune, si aveam detorinti'a a me ingrigi de manuscripte pentru acést'a parte a foi.

De regula diariiele politicé numai atunce descindu la publicatiuni beletristice, candu politic'a dílei nu li umple colónele nesatfóse.

Asié intr'o dí stagnandu si politic'a, si nefiindu nici corespundintie, furamu siliti a dá la tipariu si ce-va umplutura de colóne, ce in limbagiu diplomaticu se numesce „Zeitungs-Futter.“

Sé subintielege, cá in asemenea casuri sórtea ce de mai antáiu a supra foisiórei. Ni trebuiá dara manuscriptu pentru foisióra.

Inse manuscriptu nu erá.

Din intemplare chiar atunce s'a facutu o escursiune din Pest'a la Triestu. Deci cu tóta seriositatea incepui unu ciclu de articoli de caletoria. Si descrisei caletori'a mea din Pest'a pana la Triestu, fara ca sé me fiú miscatu din Pest'a, si fara ca sé fiú fostu vr'odata la Triestu.

Articolii inse aparura sub velulu anonimitáti.

Sub acestu scutu se potu multe.

Eu cunoscu pe unu barbatu pré seriosu, carele de mai multi ani face polemica cu sine insu-si, pe calea diuaristice — totu-de-una anonim.

Elu vine de ataca anumite persóne, apoi totu elu raspunde sub altu nume celui d'antáiu, dupa aceste éra elu apare sub numele alu treile, alu patrule, si asié mai departe.

Si publiculu nici nu viséza, cá tóte acele corespundintie le scré un'a si aceea-si mana.

E bine, déca tóte aceste se potu, de ce sé nu fiú harnicu a descopiá si eu ce-va din memoria?

Sé vi decopiediu dara din memoria articolulu arsu alu amiculu meu?

Inse ast'a totusi nu-mi vine acuma la socotéla.

Sê improvisediu dara ce-va!

Inse indata voru fi optu ôre. Am sê me ducu in balulu din scald'a imperatêsca. Sum angagiatu pentru quadrile-ulu primu.

Amabile cetitôrie, permiteti-mi, ca de asta-data sê nu scriu — conversare cu dvôstre!

Jasifu Vulcanu.

Conferintia literaria in Oradea-mare.

Déca fú scurta bucuri'a, i-a fostu lunga speranti'a si mai lunga i va fi suvenirea.

(Jean Paul.)

Simtiemintele si cugetele mi se afla intr'o disarmonia placuta, produsa de reverberarea acelor impresiuni dulci, ce lasà dupa sine Conferinti'a publica literaria, tienuta de Societatea de leptura a junimii romane oradane in 3 Iuniu a. c. — Si in ast'a stare me infatîsiez cu respectu naintea frumôsoloru cetitôrie ale acestui pretiuitu jurnalulu, ca sê referezu despre acea conferintia, ce deveni o splendida serbatôria nationala. Cugetu a dice totulu, candu marturisescu, cumca o festivitatie romana mai succésa, mai marétia, mai generala in insufletîre si voia buna ca si cea din 3. Iuniu nu s'a vediutu in Oradea-mare; dara cu atât'a nu sciu déca asi indestulî asceptarea amabileloru cetitôrie, si déca acele bele fice bihorene, cari fecera fal'a serbârii, s'aru multimii de mine. Nu sciu déca vestitululu si viteazulu Don Spaniolu, candu a saltatu pre oriasii sei, si-a luat mai multu curagiu cum trebuie sê-mi ieu eu candu pasiescu in faci'a celoru mai amabile dintre criticatôrie. Intru adeveru magna petis! Inse fia! popiculu e aruncatu; cufundu pén'a in calamariu cu acelesi simtîri, cu cari si-a aruncatu Empedocle papuculu in Etn'a.

Si sê scriemu despre Conferinti'a si petrecerea din Orade. — Sê urmâmu cursulu festivitâtii. Antâiu sê vorbimu despre triumfulu mintii, apoi despre alu animei.

Acum pe la 8 ôre de sér'a unu publicu mare ocupà la 400 de scaune, si implea tôte coltiurile de la unu capetu la altulu, parterulu, ardicaturele si galeri'a salei grandiose de la „Vulturele negru.“ — Erau persóne inalte bisericesci si mirene, si ce e mai de frunte erau cele mai frumóse dame, ce ascultau cu atentiune. Dnulu Justinu Popfîu cu oratori'a sa cunoscuta tienea discursulu de deschidere, in care dede tributulu sacru de recunoscintia aceloru betrani muncitori de pre campulu literaturei romane, care acum dupa sudórea loru produce frupte, de cari se nutresce nu numai romanulu, ci si strainulu. — „Pana acum am invetiatu noi de la altii, acum potu invetiâ si altii de la noi.“ Dnulu conducatoriu vorbiâ de pe o tribuna, inaltiatu la unu capetu alu salei si destinata pentru productiuni; de a supra tribunei se leganá o flamurâ mare nationala, ce avea unu aspectu imponentu.

Inceputulu productiuniloru din partea Societâtii se fece intre aplause cu „Mersulu tenerimii romane oradane“, compusu de maistrulu de capela, sub a carui conducere stâ orcestrulu tenerimii seminariale.

Pasî apoi pe tribuna junele studinte Al. Lucaciu, si dechiamâ cu multa precisiune si insufletîre poesi'a „La natiune“ de Elia Traila. Acéta poesiá se luâ mai apoi in programu, in loculu „Devotamentului“ de A. Muresianu, aflandu-se mai la ocaziune.

Poetulu atinge in poesi'a amintita cu dispretiu uneltirele dusmane si marsiavi'a celoru ce vendu inte-

resele nationale pe argintu lui Jud'a, — dar pune mare sperantia in geniulu natiunii si in sôrtea providentiala a natiunii, dicandu intr'unu locu:

E lege, ca s' aiba unu naltu venitoriu
Poporulu, ce simte in sine taria,
Ca puifulu de vulturu sê tréca prin nori
Si fetulu de Dieu din morti sê renvia . . .

Strainulu, elu póte se ti facea multu reu
Mai multu inc' o clica misiea corcitura;
Dar' nu va se schimbe neci chiar Ddiu
Aceea, ce-odata e lege 'n natura!

Urmâ apoi o frumósa schitia istorica, compusa si rostita de D. Georgiu Rudeu jur an. I. In cetatea Ném-tiu pe la anulu 1686 se aflâ domniti'a Rucsandr'a, veduv'a lui Timusiu; in cetate erau spre padia 19 plaiasi. Intr'o dí se iau de veste, câ Sobieski regele polonu — care gefuiâ cu óstea sa prin tiéra — incepe a combate cetatea. Domniti'a eroica provóca pre plaiasi la aperature, si trei díle intregi sustienura asaltulu, pana in urma li se sfêrsi munitiunea si merindea.

Capitulara, si plaiasii esira liberi trei insi, cari duceau in spate pe alti trei raniti. Domniti'a Rucsandr'a refusâ a parasí cetatea — si Sobieski demandâ, de i-au taiatu capulu pe pragu cu toporulu. — Acést'a schitia rostita cu istetîme fece emotiune visibila.

„Movil'a lui Burcelu“ de V. Alesandri, dechiamata de D. Elia Bozganu, produse mare insufletîre si placere.

Discursulu „Despre barbati si femei“ fú unu jocu de vorbe fórte plesantu. Unulu erâ contra manifestârilor mai nóue pentru participarea femeiloru in drep-turile politice, altulu pro; alu treilea se încérca a-i impacá. Multa voia buna s'a escatu prin acést'a. D. D. G. Feieru, Vas. Indrea si J. Popu si-prededera fórte bine rolele. — Disput'a nu tienu lungu tempu; si in fine — nu se potura întielege. Câ-ci unulu dicea, ca sê mérga damele in parlamentu; altulu ca sê remana frumosieliu a casa, — ba sê, ba sê nu; celu de antâiu dede siugubeti'a concessiune: câ bine, candu e barbatulu a casa, si muierea sê remana a casa . . .

In academi'a limbistica esclara toti prin spresiu-ne pura si gesticulare esacta.

Corulu si orcestrulu seminarialu nu mai lasá nemicu de doritu.

In fine Dnulu conducatoriu rostí discursulu de inchiaiare intre cele mai viue insufletîri din partea publiculu, destinsu la pasagiulu: „Strigu la Carpati si mi- respunde o vóce romana de pe tiermurile Tibrului; strigu de alungulu Dunarii, si mi se intinde o mana fratiésca de peste Apenini“, si intre acestea deschise unu telegramu sositu cu câte-va ôre mai nainte din Turinu de la celebrulu romanu Vegezzi Ruscalla si de la D. Dragescu, ce sunâ asié: „Salutare fii si fiie ale Crisia-nei. Inainte! Patri'a mama e cu voi!“

Erau 11 ôre, candu se finí conferinti'a. In câte-va minute scaunele fura departate, si de pe galeria band'a dede primulu semnalulu la jocu.

Domn'a advocatésa Paulin'a Romanu, rogata din partea societâtii, a duce rolulu Dómnei de casa la acést'a petrecere, deschise in rondulu primu joculu cu „Ardelean'a“, dupa dins'a urma unu siru lungu de parchie jocatôrie, ce formau unu cercu mare in giurulu salei; éra mediloculu erâ ocupatu de spectatori numerosi. Dupa „Ardeleana“ se jocâ „Roman'a“ apoi alte

jocuri de salonu; „csárdás“-iulu inca se jocă mai târziu un'a data.

Nu puteai să privești la gingasiele jucătoare și la jucătorii isteti inveseți mai toți în vășkeri vâșneti, nu puteai să urmarasci salturile și vertegiurile rapedi, fara a simți, că te gădela în talpe și fara să-ți salte anim'a de împreună cu acele pecioruție drage și usiurele. — Cum ôre ai privi indiferent respiretulu pofitoriu și corpulu undulandu? Si totuși mi-ar fi placutu să me retragu la cutare locu, și acolo să me punu pe gânduri, privind neobservatu acest'a desmerdare nebunatică dar' draga. Me suii pe galeria, unde abia aflai unu locu micu.

Acum cugetam voi face, ce nu mai face altulu, voi să melancolizezu, că-ți pentru mine bine a dîșu Vict. Hugo: „la melancholie, c'est le bonheur d'être triste.“ (melancoli'a e norocirea de a fi tristu). Eră bine deca puteam să gustu acest'a rara norocire, dara nu mi s'a sfetit cu escentricitatea, că-ți de aclo de susu vedui, ce vedui; gingasie trupuri mladiandu de la unu locu la altulu cu grația nespusa, producandu la sunetulu musiceii confusiunea de la Babilonu — în mintile june inflacarate; vedui ochi, ah ce ochi! . . . . Pace de a mai melancolisă. Joe, betranulu Dieu paganu, candu a cautatu cu ochianulu pe o ferestruica din Olimpu și a zaritu pe valea Tempe trup'a de fiice ale Heladei și în midiloculu loru pre bel'a Semele, nu seiu deca s'a grabitu mai tare, dasbracandu redingotulu și pasindu în giosu pe treptele Olimpului, cum me grabiam eu, — că-ți vedu am zaritu giosu între fiicele bele pre mandr'a Semele. Inse candu fui între fiicele Evei, vreu să dîșu între fiicele Crisianeii, pare că am beutu din filtru și m'am oborocitu, că vedindu pe un'a dîșei: acest'a e bel'a Semele, ce o vedui din Olimpu, respective de pe galeria. La atari momente omulu se pórta mai întieptiesce deca face unu „Knix“ frumosu, și suplica la alés'a animei sale, dupa destins'a fericire de a jocă unu tour d'impreuna. Inse bagséma, omulu nu pôte remané de a pururea în statulu quo alu fericirii; caus'a acestei fatalități pentru omu eu o afli în nesatiulu ochiloru.

Lacomia ochiloru, nefericirea omului. Vedui alta fetitia sprintenióra, și pusei degetulu pe frunte, dîșandu: „Aha! ba acest'a e bel'a Semele!“ — Ma ilusiunea costă erasi unu tour. — Vedindu o domnitia cu ochi de focu — ochi de deochi dîșei: „Ba dieu ast'a e mai multu decătu Semele, e Elen'a cea frumósă, carea nebun pre toti grecii; ce mirare deca și pe mine me va — scóte din flegma“ . . . . Vedui alt'a, si erasi eschiamai: „Ah! ast'a e inca și mai multu e Cosandian'a — si io-su „Fetu logofetu“, — io-su Rolandu, io-su . . . . Vedui și mai alt'a: „Ba pre sant'a dî a conferintiei de astadi dîșei: „Ast'a e Semele, Elen'a, Cosandian'a totu la olalta; ast'a e Marióra Florior'a si eu-su, — ce sum ôre Dómne?! „Eu nu-su nimica mandra copila, decătu unu june, ce te adoru“ . . . . etc. în infinitum. Cronic'a nu spune de am aflatu pe cine am cautatu.

Acestu „embarras“ cu toururi de fericire, tîenú pana ce ajunsei cu ochii pe ordinea jocuriloru de „Pausa!“ Dómne ajuta! cugetam, frecandu-me pe frunte, acumă va fi si aci pauza — dara mai în giosu pusei man'a de laturea stenga, unde sunt numai șapte cósțe, și nu seiu între cari cósțe audiam, că alarma nu seiu ce; — si acolo simtiam tare bine, că în sér'a ast'a nu va să fia pauza, pana Ddieu șcie, candu . . . . Bebele Semele, Elene, Cosandiene, Florióre, unele pietinau cătra restau-

ratoria — la prosa; altele se asiediau pe sofele în giurulu salei.

Eu stateam ca bietulu Paris, ce a patîtu-o în nefericit'a istoria cu merulu frumsetiei, la polele Olimpului — cu caprele perdute, oftandu:

„Lubiti-me, pentru Dieu, nu me lasati să me prepadescu!“ (C. Negruzzi.)

Vedui și pre altii gesticulandu ca mine, și i întrebai, ce mare nepaste i-au ajunsu?

Déca nimic'a, éca . . . . pe din cósce, pe din coloru . . . . se faceau a cercă pre cineva, și toti se trageau ca magnetulu din busola cătra cutari și cutari poluri în diferite regiuni ale pamentului.

Atunci gandii, cum s'ar poté deslegá o léca magnetetele. Acest'a fu o reminiscintia din fisica. Adeca iai altu acu magneticu și lu-asiedi în pusetiune contraria cu celu din josu, minus cu plus și plus cu minus. La semnalu, band'a incepú „Calusieriulu.“ Atunci tenerii, ca cei Seimeni din tradițiunea poporala, cari s'au socotitu a adamaní fetele frumósé din satulu vecinu prin jocu, se aflara inse de pe unde erau, și incepura a se aduná cu „Batut'a“ în cercu la mediloculu salei. Apoi produsera acelu jocu anticu, jocatu odinióra, spre a rapí animele Sabineloru, — și acumă între aplausele fiiceiloru romane ale Crisianeii. Calusierii nostri din ast'a séra nu seiu deca n'au doritu în adanculu animei loru să schimbe rolulu cu Calusiarii de demultu. Dar' în fine „Calusieriulu“ nu poté tîené cătu e lumea și esperimentulu meu fisicu fú atát'a. — Inse acum dupa pauza voi'a, bucuri'a, conversarea confidenta parú multu mai farmecatória; se reapucá de nou cu mai mare caldura joculu, cel'a ce mie-mi-place a lu numi vertegiulu pasineloru june și beti'a animeloru; fluturii nu mai sborau atátu de sburdati de la roza la roza, fia-care si aflase obiectulu de admirare; ochii nu mai rateceau fara scopu de la unu tipu frumosielu la altulu, că-ți nu se puteau saturá a se privi unii pre altii; și cum se cantau si se admirau, mi se pareă că dîșu, pôte că au și dîșu cutarele, care șcie nemtiése'a:

„Mir ist, als ob ich die Hände
Auf's Haupt dir legen sollt'
Betend, dass Gott dich erhalte,
So rein und schön und hold.“ (Heine.)

Între asié impregiurari și asié auspicié numai unu lucru este, dupa parerea mea, neposibilu, acel'a adeca ca în anim'a juna să nu se furisic dorulu; și dorulu nu e lucru de gluma, pre cine 'lu apuca 'lu-arde si 'lu usuca.

Că dorulu e mare cane
Peste multe dealuri vine.

Apoi presupunendu, că s'au furisiatu în anim'a cutarei copilitie, — ce folosú de conferintiele teneriloru din Oradea-mare,

„Că s'a palitu copil'a! — ce bine-a dîșu bunic'a:
Să fuga fét'a mare de foculu de iubitu;
Că n'cepe de viseza, și visu'n lipitura
Incepe-a te preface, și lipitur'a în smeu,
Si ce-i mai faci pe urma? că necidescantatura
Neci rugi nu te mai scapa, — feresca Ddieu!
(I. Eliade R.)

Helas! que j'en ai vu mourir des jeunes filles
(V. Hugo.)

Unu invetiatu a computatu o multíme de mile, ce

le calcá jocașii intr'o s'era; eu potu d'ice, cá noi trebuie s'ê fimu calcatu mai pe atát'a, cá-ci noi iute amu ajunsu la tienta; erau inca d'oue colone lungi, ce jocau „Cadri-lulu“ din urma, candu éca, nici n'ar fi ganditu omulu, la ferésta diu'a alba ne dede: „Buna deman'eti'a! S'í acum

Der Vorhang fällt, das Stück ist aus,
Die Herrn und Damen sie gehen nach Haus,
Ob ihnen auch das Stück gefallen,
Ich glaub, ich höre Beifall erschallen.

(Heine.)

Ne despartîmu cu acea placuta convingere, cá precum sunt fiicele natiunii nóstre cele mai frumoșe si cele mai amabile, in asemenea gradu sunt cele mai brave si zelóse de progresulu si ambitiuena natiunala.

Amintescu mai intru adinsu pre frumoșele nóstre preotese si fiice de preoti, cari asié se vede au apucatu acum acea rola sublima intru regenerarea sesului femeiescu, ce avusera parentii lor, si au si acuma intru propagarea culturai si romanismului la poporu. Le-asiu fi insíratu dupa scumpele lor nume pre tóte acele dame, cari a participatu la acést'a petrecere, déca numerulu lor mare, n'ar face acést'a imposibilu, si déca n'ar fi o servila tamâiare vanitátii. Intru acea credu, cá cu placere si-voru aduce aminte de tenerii din Oradea-mare, la tóta ocasiunea, candu e vorb'a s'ê arete strainiloru, cá cu nemica nu suntemu mai josu in cultura, cá aflandu-ne la olalta potemu ecuivalá intru tóte cu ei, si mai multu intru armonia.

Déca fú scurta bucuri'a, fia-i suvenirea lunga, lunga! — Adio!! — a.

Curierulu modei.

— Pest'a 15 iuniu. —

Publiculu din diferite cause merge la scalde. Bolnavii se duc in urmarea consiliului medicalu, éra cei sanetosi caletorescu la scalde numai din moda. Mod'a este ceea ce tramite pe cele mai multe femei la scalde, unde li se dau multe ocasiuni s'ê póta fi vediate si admirate.

Cele ce intru adeveru sunt bolnave nu-si batu capulu multu cu capriciele modei, si mai multu li place a imbracá vestminte comóde si de casa, — inse in dílele nóstre gustulu intru atát'a s'a desvoltatu, incátu chiar si celu ce trage pe mórte se simte mai bine, déca membrele sale sunt acoperite de o haina croita cu gustu. Deci nu ne potemu mirá, déca damele acele, pe cari numai mod'a le tramite la scalde se ingrigescu de unu gar-des-robos câtu de bogatu, ca acolo s'ê póta straluci cu atátu mai pomposu.

O dama, care caletoresce la scaldá, mai nainte de tóte are trebuintia de o manta de drumu, acést'a inse se póte intrebuintiá nu numai in caletori'a pana la scaldá, ci si acolo in serile si deminetile ploioșe si recoróse. Aceste mantele se facu din materia scotiána, numita „Hamilton“, — séu din materia de bumbacu de colóre auria, ce se numesce „Cardinal“, — si in urma din o materia pré sura, numita „Waterprof.“ — Tóte aceste mantele se croiescu large, unele au guleru altele nu, si se stringu cátra corpu cu unu bráu. — O manta de asta cósta 18—22 fl.

Pentru preamlári in deminetie frumoșe se recomanda vestminte facute din materi'a „Piqué“ de coló-

rea alba, galbena si cenușa, care se póte capetá si impistritiata cu flori. Unu rifu 1 fl.

Vestmintele facute din „Nankin“ si din „Coutille français“ asísdere sunt in moda si cósta 1—1 fl. 50 cr. rifulu.

Pentru vestminte de negligé se intrebuinteáza acuma desu materi'a galbena deschisa „Fou lard écu.“ Croindu o haina de acést'a, la materi'a galbena deschisa se intrebuinteáza alt'a v'ênetá deschisa, carea dinapoi de la grumadi pana josu forméza o códa.

Pentru vestminte de conversare se potu intrebuintiá tóte acele pompóse materie de véra, cari se potu vedé in espotitiunile toturor modistiloru, dintre cari cea mai nóua e materi'a alba, séu négra, impresorata cu flori, si „Grenadine.“ Aceste vestminte sunt fórté frumoșe, mai alesu déca subvestmentulu e de colóreá floriloru tiesute in vestmentu. Pretiulu unui vestmentu se urca la 30—65 fl.

Atlasulu „Gaze de Chambéry“ si „Changeant“ se afla de tóta colóreá. Unu vestmentu de acést'a materia cósta 75 fl.

„Moll“-ulu albu si „crêpelisse“ dóra nici odata n'a fostu asié cercate ca si acuma. Modelurile cele mai nóue sunt brodate cu bumbacu albu. Sunt de tóte coló-rile. Cele simple cósta 18 fl., éra cele impresorate cu flori 24 fl.

Vestmintele de „moll“ albu si de „crêpelisse“ se decoréza cu atlasu coloratu, si dameloru tenere li siede bine nu numai la scalde, ci si in alte locuri.

CE E NOU?

* * (Catra onorab. publicu cetitoriu.) La numerulu de astadi alaturámu invitarea de prenumeratiune pentru ambele nóstre foi. Ne rogámu de toti aceia, carii considera de necesaria sustienerea acestor intreprinderi, ca s'ê binevoiésca a le recomandá amiciloru si cunoscutiloru lor. In semestrulu alu doile vomu publicá unu ciclu de articoli interesanti relativi la o cestiune fórté importanta pentru noi romanii de dincóce de Carpati, si o multíme de lucrári beletristice originale, — si déca numerulu abonantiloru nostri se va urcá, vomu incepe érași a publicá portretele celebritátiloru romane, precum si alte ilustratiuni originale romanesci, la care se receru spese mai mari.

* * (Diet'a Ungariei.) In dílele trecute s'a verificatu Papp Zsiga, alesu cu d'oue voturi. Relativu la acést'a alegere dlu Hodosiu a inceputu s'ê vorbésca, inse presedintele, autorisatu de camera, i-a detrasu cuventulu. — In delegatiune dintre romani s'au alesu: Iváskovits si Iosifu Papp.

* * (D'oue interpelatiuni interesante) s'au facutu in septemán'a trecuta in camer'a deputatiloru Ungariei. Dlu Borlea a interpelatu pe ministrulu de comerciú pentru detragerea debitulu postalú de la diuariulu „Albin'a.“ Dlu Hodosiu a interpelatu pe ministrulu de interne, pentru ce nu a intaritu alegerea dloru V. A. Urechia si B. P. Hajdeu de membrii onorari ai „Asociatiunii transilvane?“ Ministrii voru respunde mai tardíu.

* * (Adunarea Asociatiunii transilvane,) carea in anulu acést'a se va tiené la Siomcut'a-mare, se crede, cá va fi fórté numerosa. Inteliginti'a romana din distric-tulu Cetátii-de-piétra a si tienutu in caus'a pregatiriloru o conferintia, cu care ocasiune s'a alesu unu comitetu, carele s'a si adresatu cátra dlu Pascali, ca in excursiu-

nea sa artististica, ce va face in vér'a acést'a sê arangeze câte-va representatiuni si in Siomcut'a-mare pe tempulu Adunării Asociatiunii transilvane.

* * (Noi advocati romani.) Numerulu advocatorilor romani in Ungari'a éra si s'a inmultitu cu doi. Acestia sunt domni Ladislau Marchisiu din Bihari'a si Ladislau Mihalc'a din Maramuresiu. Li dorimu ambiloru sucuesu bunu pe acést'a cariera frumósa!

Din strainetate.

△ (Iubileulu de cinci-dieci de ani alui Holtey.) Caruntulu poetu, inainte de a suná ór'a serbării, s'a rogatu ca sê nu i se faca nici o pompa deosebita, si pentru aceea numai amicii si cunoscutii lui au convenitu in 21 l. tr. in Bresslau spre a-lu incununá cu laurul de aur. Deputatiunea care i-a predatu laurul a constatu din barbati si dame. — Capitanulu politiei Ende se adresá prim'a data cátra poetulu Holtey, éra dupa dinsulu domnisiór'a Widmann si-a declamatu poesi'a gratulatória in onórea poetului betranu. Pe lauru se potu ceti cuvintele: „Lui Carolu Holtey de suvenire pentru lucrările sale poetice de cinci-dieci de ani“ éra pe frundele mai merunte a laurului sunt insemnate numele artistiloru cari au jocatu role in primele piese, si eu deosebi in pies'a „Colorile“, a lui Holtey. In mediulu laurului se póte vedé numele principelui de Coburg-Gotha. Afara de aceste l'au surprinsu cu o fóia teatrala de metasa si cusutu cu fire de aur din anulu 1819. Din tóte partile capetá telegrame gratulatóriae.

Felurite.

△ (Schimbarea la fatia.) Salvatorulu lumiei, respanditorulu luminei, adeverului si a libertátii, urmatu de doi invetiacei ai lui se urcá in muntele Tavorului, unde inaltandu-se peste cele pamentesci, petrecea cu cei din ceriuri. Invetiacei lui l'au vediutu prémarindu-se, inpresoratu de unu nimbu divinu si de fiintie ceresci. Ilustratiunea presinta, lucrata dupa fantasi'a cea mai sublima a s. biblie, ni represinta pe Domnulu in glori'a sa Domnedieésca. — Reformatorii omenimei din testamentulu vechiu Moise si Ilie cu devotamentu cerescu se ivescu in giurulu omului domnedieescu, si cu pietate i se inchina. — Ceriurile se deschidu si corulu angeriloru, a serafimiloru si a cherubimiloru intóna imnuri de gloria. Invetiacei aruncandu-se la pamentu, orbiti de splendórea divina esclama, cá aru remané acolo pentru totu-de-una! — Dar nu peste multu eroulu libertátii, devine jertfa cruda a ómeniloru pecatosi, cari tiranesce lu-restignira. — Inse chiar pe lemnulu rusinei a fostu elu incoronatu cu glori'a domnedieésca! Fericierea, lumin'a carea a urmatu dupa departerea lui la eternitáti ne indémna a cadé in genunchi ca invetiacei lui si a-lu premari.

△ (Rococo,) e unu cuventu latítu, si insemnédia móbile vechi. Acestu cuventu si-trage originea din seculu alu 17-le, si a nume de acolo, cá in Poitiers betran'a contesa Chatoubriand a avutu unu papagaiu numitu Rococo. — Acést'a pasere nu potea suferi móbilele nóue, ci cum aduceau ceva móbile nóue in casa, ea sarea acolo si totu rupea, si asié contes'a fu constrinsa a-lu duce

in alta odaia unde erau totu móbile vechi, cari móbile apoi au capetatu numirea de Rococo. — Acést'a numire cu tempu s'a latítu in tóta famili'a contesei si a rudeniloru ei si in fine si-a formatu o cercu mai estinsu, cá ci a pasítu in lune unde se intrebuintiéza spre numirea móbileloru vechi.

△ (Confusiunea.) Ati auditu de renumitul scrietoriu francesu Carolu Nodier, care a facutu nemoritoriu pre Petru Schlemihl? Elu enaréza unu casu relativu si díce: „Scrietoriulu de drame, Pixcericourt, care pe tempulu restauratiunii a inavutítu literatur'a teatrala francesca cu multe piese bune, a fostu unulu dintre ómenii cei mai confusi, asié incátu a intrecutu pe toti confusii despre cari s'au amintitu pana acuma. — Intr'o séra a fostu invitatu la Pigault-Lebruns ca sê fia martoru la unu pactu de casatoria si ca martoru sê subscria pactulu. La ór'a dorita s'a presintatu, dar indatu dupa intrare facea multe lucruri ridiculóse. Finindu-se pactulu, fu rogatu sê subscrie si dinsulu, se duse la méssa, luà péna in mana, apoi éra o puse josu, cautá in giuru de sine; o data numai galfezi si cum ar cugetá ceva profundu, si-puse degetulu pe frunte ce erá deja de totu asudatu. Luà péna de nou in mana inse in dar, nu a fostu in stare sê scria o litera; in fine scapá pén'a din mana si desperatu se rapedí pe usia afara. Ast'a s'a intemplatu intr'unu momentu, cu tóte aceste cei de fatia au observatu bine. Elu grabi in gradina, si fugea ca nebunulu pintre carările strimbe a tufelor de strugurei, pana in fine se trantí pe o pagiste recorósa. Cu fatia palida si ochi inmarmuriti l'a aflatu amicii lui culcatu pe iérba. Toti lu-intrebau cá ce-i lipsesce? dar elu nu a respunsu nimicu ci priviá cugetatoriu. In fine unulu din ei atingandu-lu i díse — „Iubite Pixcericourt, ce ti lipsesce?“ Cum l'ar fi tredítu cine-va din somnu, asié sari in susu si grabi éra in chilia si a subscrisu pactulu de casatoria. Cu aceste obositu se aruncá intr'unu scaunu. — Cei de fatia grabira la dinsulu intrebandu-lu, cá cum se afla. — Nu am trebuintia de nimicu — respunse Pixcericourt — numai m'am confundatu, cá-ci nu mi-a venitu minte cu graba cá cum mi-e — numele meu?“

Gácitura de semne.

de Elen'a Novacu.

○□ași, ișu — a△“u aș? = iu — i

a.u□u o — i și.i o, a△a

Uși△i,* * e iș .u?e△u

Uși△i,* * e 'ș †eș△i — i.

Aș, — eiu □u — e†iașu.

Deslegarea gáciturei din nr. 20.

„Pamentulu.“

Deslegare buna primiramu de la dómnele si domnisiórele Luis'a Murgu n. Balcu, Anastasi'a Leonovicu, Agatic'a Lobontiu; si de la domni Basiliu Juga, Joanu Popu.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. Piati'a Pesciloru, Nr. 9.

Alaturamu: invitarea de prenumeratiune la ambele nóstre foi.